

SŁOWNIK FINANSÓW

AKCJA – tzw. udziałowy papier wartościowy reprezentujący udział posiadacza akcji w spółce akcyjnej proporcjonalnie do ilości posiadanych akcji. Akcje dają ich właścicielom określone prawa majątkowe (m.in. prawo do dywidendy, prawo poboru, prawo do udziału w majątku spółki w przypadku jej likwidacji) oraz prawa do wpływania na funkcjonowanie spółki (prawo do udziału w Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy, wykonywanie prawa głosu podczas WZA, które mogą być realizowane proporcjonalnie do ilości posiadanych akcji).

AKCJE ZWYKŁE – ich posiadanie nie wiąże się z żadnymi dodatkowymi prawami

AKCJE UPZYWILEJOWANE – niosą ze sobą specjalne uprawnienia dla ich posiadaczy, rozróżniamy następujące rodzaje uprzywilejowań:

- Akcje uprzywilejowane co do głosu – akcjonariusz ma prawo do więcej niż jednego (nie więcej jednak niż dwóch) głosów podczas WZA
- Akcje uprzywilejowane co do dywidendy – ich posiadacze mogą otrzymywać dywidendę, która przewyższa nie więcej niż o połowę dywidendę przeznaczoną dla pozostałych akcjonariuszy
- Akcje uprzywilejowane co do podziału majątku – akcjonariusz ma pierwszeństwo w przypadku podziału majątku spółki w razie jej ewentualnej likwidacji

Szczególnym rodzajem akcji są, tzw. akcje nieme – posiadacz akcji jest uprzywilejowany pod względem dywidendy, lecz nie posiada prawa głosu

ANALIZA FUNDAMENTALNA – proces wspomagający podejmowanie decyzji inwestycyjnych oparty na systematycznej ocenie informacji dotyczących przedsiębiorstwa i jego otoczenia. Jej najważniejszymi częściami są analiza makroekonomiczna oraz finansowa

ANALIZA TECHNICZNA – proces wspomagający podejmowanie decyzji inwestycyjnych w oparciu o narzędzia analizujące trendy. Ma ona na celu przewidywanie przyszłych zmian kursów

BANK – osoba prawna utworzona zgodnie z przepisami ustaw, działająca na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotu; w Polsce funkcjonują banki:

- Państwowe
- W formie spółek akcyjnych
- Spółdzielcze

BANK KOMERCYJNY - zalicza się do grupy instytucji nazywanych pośrednikami finansowymi, które specjalizują się w gromadzeniu depozytów od gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, aby pożyczać z kolei te środki innym przedsiębiorstwom i gospodarstwom domowym – tym, które potrzebują ich na inwestycje, zakup dóbr trwałego użytkowania lub po prostu na pokrycie kosztów bieżącej działalności. Bank komercyjny jest więc instytucją powołaną do przyjmowania depozytów i udzielania kredytów; wśród nich wyróżniamy:

- Banki uniwersalne – wykonują wszystkie podstawowe czynności bankowe

- Banki hipoteczne – koncentrują się na udzielaniu kredytów zabezpieczonych hipoteką na nieruchomościach
- Banki inwestycyjne – koncentrują się głównie świadczeniem usług na rynku kapitałowym
- Banki branżowe – koncentrują się na obsłudze jednej branży (np. bank rolniczy, bank samochodowy)

BANK PAŃSTWOWY – jego właścicielem jest państwo; w Polsce działa jeden taki bank – Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Jego podstawowym zadaniem jest wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego

BANKOWY FUNDUSZ GWARANCYJNY (BFG) – instytucja, której głównym zadaniem jest ochrona bankowych depozytów. Do dodatkowych zadań BFG należą, m.in.: udzielanie pomocy finansowej bankom, którym grozi bankructwo, a które podejmują samodzielną próbę wyjścia z kryzysu, wspieranie procesów łączenia banków zagrożonych upadłością z bankami w lepszej kondycji finansowej oraz monitorowanie i działalność prewencyjna wszelkim innym zagrożeniom. W całości gwarantowana jest kwota depozytu do równowartości 100.000 EUR. Kwota ta obliczana jest od sumy środków pieniężnych ulokowanych na wszystkich rachunkach jednej osoby w danym banku, co oznacza, że w przypadku rachunku wspólnego, każdemu ze współposiadaczy przysługuje odrębna kwota gwarancji

BAŃKA SPEKULACYJNA – nadaktywność rynkowa, która jest wynikiem samonapędzającego i niezrównoważonego wzrostu działań takich jak: handel, inwestycje, realizacja zysków, nadmierne kredytowanie czy spekulacja

BILANS – sprawozdanie finansowe sporządzane najczęściej na 31 grudnia danego roku, w celu określenia, jaki jest majątek przedsiębiorstwa. Jego pierwszą część – aktywa, zawiera informacje, ile warte jest to wszystko, co spółka posiada. Druga część – pasywa, zawiera informacje, skąd spółka zdobyła pieniądze na swój majątek

BIURO INFORMACJI KREDYTOWEJ (BIK) – instytucja powołana przez Związek Banków Polskich i banki, której zadaniem jest koordynacja działań banków w zakresie zbierania i przekazywania informacji o historiach kredytowych poszczególnych klientów

BON KOMERCYJNY – krótkoterminowy dłużny papier wartościowy emitowany przez przedsiębiorstwa

BON SKARBOWY – krótkoterminowy dłużny papier wartościowy emitowany przez Skarb Państwa celem sfinansowania bieżącego deficytu budżetowego

CENA – wartość rynkowa produktu (towaru lub usługi) wyrażona w pieniądzu

DOM MAKLERSKI (biuro maklerskie) – instytucja zajmująca się przeprowadzaniem giełdowych transakcji kupna oraz sprzedaży papierów wartościowych. Dom maklerski jest pośrednikiem, któremu inwestor zleca dokonanie transakcji. Inne usługi udzielane przez dom maklerski to: oferowanie papierów wartościowych na rynku pierwotnym, zarządzanie portfelem papierów wartościowych czy doradztwo inwestycyjne

DYSKONTOWANIE – obliczanie obecnej wartości pieniędzy, które możemy uzyskać z inwestycji w przyszłości

DYWERSYFIKACJA – (zróżnicowanie) taki dobór elementów portfela inwestycyjnego, by dzięki ich odmiennym charakterystykom zmniejszyć ryzyko

DYWIDENDA – część zysku netto spółki akcyjnej przypadająca do wypłaty na 1 akcje; wielkość tej części zostaje określona podczas WZA

ESPI – Elektroniczny System Przekazywania Informacji – system wykorzystywany przez podmioty działające na rynku giełdowym do przesyłania raportów bieżących i okresowych do KNF

FIXING – system notowań według kursu jednolitego, polegający na określeniu, na podstawie złożonych wcześniej zleceń, jednolitego kursu, po którym można zawrzeć wszystkie możliwe do zawarcia transakcje kupna i sprzedaży akcji (obligacji). Jest to również jedna z faz notowań ciągłych

FORWARD – instrumenty pozagiełdowe, tzn. zawierane bezpośrednio między stronami, w których sprzedający zobowiązuje się sprzedać określoną ilość instrumentów bazowych po określonej cenie, w konkretnym terminie w przyszłości. Z kolei na kupującym ciąży obowiązek kupna określonej ilości instrumentów bazowych. Ten kontrakt terminowy nazywany jest mianem „szytego na miarę”

FUNDUSZ INWESTYCYJNY – instytucja finansowa gromadząca pieniądze powierzone jej przez ludzi czy firmy i inwestująca je na rynku finansowym (przede wszystkim w obligacje). Inwestorzy powierzają pieniądze funduszowi inwestycyjnemu w celu osiągnięcia zysku; rozróżniamy dwa podstawowe rodzaje funduszy inwestycyjnych:

- Fundusz inwestycyjny otwarty – fundusz inwestycyjny, do którego można w każdym momencie przystąpić nabywając *jednostki uczestnictwa*, wystąpienie odbywa się poprzez sprzedaż (umorzenie) jednostki
- Fundusz inwestycyjny zamknięty – fundusz inwestycyjny mający ograniczoną liczbę uczestników, emitujący *certyfikaty inwestycyjne*, które są notowane na giełdzie. Przystąpienie do funduszu odbywa się poprzez zakup certyfikatu na rynku pierwotnym lub giełdzie, wystąpienie z funduszu jest możliwe poprzez sprzedaż certyfikatu na giełdzie

Ze względu na kryterium konstrukcji portfela inwestycyjnego rozróżniamy fundusze inwestycyjne:

- Rynku pieniężnego – lokują środki w instrumenty pieniężne (bony skarbowe i lokaty bankowe)
- Obligacji – nabywają obligacje wyemitowane przez Skarb Państwa, gminy i miasta, firmy
- Stabilnego wzrostu – dążą do zapewnienia regularności uzyskiwanych dochodów, lokując ok.30% środków w akcje a pozostałe w obligacje i rynek pieniężny
- Mieszane – lokują 50% środków w akcje a drugą połowę w obligacje i rynek pieniężny
- Akcji – najbardziej ryzykowne, lokują nawet do 100% środków w akcje

FUTURES – kontrakt terminowy wystandaryzowany umową adhezyjną (można do niego przystąpić lub nie, ale nie ma możliwości modyfikowania umowy)

INDEKS GIEŁDOWY – wskaźnik, informujący o zmianie cen akcji pewnej grupy spółek; wzrost wartości indeksu oznacza wzrost kursów akcji, spadek wartości indeksu oznacza spadek kursów akcji; do indeksów najważniejszych giełd świata zaliczamy:

- DJIA – (Dow Jones Industrial Average) – indeks giełdy amerykańskiej, w którego skład wchodzi 30 największych spółek przemysłowych USA
- Nikkei 225 – indeks giełdy tokijskiej
- DAX – indeks giełdy we Frankfurcie na Menem
- S&P 500 (Standard and Poor’s) – szeroki, bo zawierający ceny 500 spółek indeks rynku amerykańskiego
- FTSE 100 (Financial Times Stock Exchange) – indeks giełdy w Londynie

W Warszawie do podstawowych indeksów można zaliczyć: WIG 20, WIG 30, mWIG 40 i sWIG 80.

INFLACJA – spadek wartości pieniądza w czasie, który prowadzi do wzrostu cen; rozróżniamy 4 główne typy inflacji (w zależności od stopy inflacji):

- Inflacja pełzająca – do kilku procent rocznie
- Inflacja krocząca – od kilku do kilkunastu procent rocznie
- Inflacja galopująca – powyżej 20% w skali roku
- Hiperinflacja – z reguły ponad 150% rocznie

INSTRUMENT FINANSOWY – forma zobowiązania pieniężnego jednego podmiotu w stosunku do drugiego, które ma postać zapisu księgowego lub papieru wartościowego

INSTRUMENT POCHODNY – instrument, którego cena uzależniona jest od ceny innego instrumentu, zwanego instrumentem bazowym. Podstawowe rodzaje instrumentów pochodnych to opcje i kontrakty terminowe

INWESTOWANIE - to przeznaczanie części naszych środków na obarczone ryzykiem przedsięwzięcie, które może w przyszłości przynieść zysk większy niż te środki

KAPITALIZACJA – doliczanie do kapitału odsetek

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO (KNF) – centralny organ administracji rządowej; sprawuje nadzór nad całym systemem bankowym, rynkiem kapitałowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych, instytucjami pieniądza elektronicznego oraz sektorem kas spółdzielczych

KRÓTKA SPRZEDAŻ – to zobowiązanie się do zbycia papierów wartościowych mimo ich braku w chwili zaciągania tego zobowiązania na rachunku papierów wartościowych zbywcy

KURS OTWARCIA – kurs, po którym została zawarta pierwsza transakcja w czasie sesji danym papierem wartościowym w systemie notowań ciągłych, ustalony na podstawie zleceń przyjętych przed rozpoczęciem sesji giełdowej

KURS ZAMKNIĘCIA – kurs, po którym została zawarta ostatnia transakcja podczas sesji danym papierem wartościowym w systemie notowań ciągłych

LOKATA - umowa między klientem a bankiem, w której klient udostępnia bankowi środki pieniężne (zakłada depozyt w banku) na określony czas, otrzymując w zamian wynagrodzenie w postaci odsetek. Główne rodzaje lokat:

- Lokata o zmiennym oprocentowaniu – jej oprocentowanie jest uzależnione od wysokości rynkowych stóp procentowych (WIBID, WIBOR)
- Lokata o stałym oprocentowaniu – jej oprocentowanie nie ulega zmianie w trakcie trwania lokaty
- Lokata dynamiczna – odnawiana automatycznie po zakończeniu okresu, na który została założona
- Lokata progresywna – jej oprocentowanie rośnie wraz z upływem okresu oszczędzania
- Lokata powiązana z funduszem inwestycyjnym – lokata, której wartość depozytu jest dzielona na dwie części: jedna pracuje jak tradycyjna lokata, a druga część jest inwestowana w wybrane przez bank fundusze inwestycyjne
- Lokata strukturyzowana – bank inwestuje większość (do 90%) w bezpieczne papiery wartościowe (np. obligacje), a pozostałe środki w opcje
- Lokata rentierska – lokata, przeznaczona głównie dla osób z dużym majątkiem, zakładana na kilka lat; naliczane z niej odsetki zasilają rachunek bieżący właściciela

NBP – Narodowy Bank Polski - bank centralny w Polsce. Wypełnia zadania określone w Konstytucji RP, ustawie o Narodowym Banku Polskim i ustawie Prawo bankowe. Podstawowe funkcje NBP to:

- Funkcja emisyjna – NBP ma monopol na emisję znaków pieniężnych; określa ilość pieniędzy będących w obiegu; jako jedyny może niszczyć pieniądze nienadające się do ponownego użycia
- Bank państwa – w NBP prowadzone są rachunki Ministerstwa Finansów; obsługuje emisję Obligacji Skarbu Państwa
- Bank banków – NBP jest instytucją wspierającą płynność finansową banków komercyjnych; świadczy usługi bankom komercyjnym; gromadzi rezerwy obowiązkowe banków komercyjnych; poprzez interakcje z sektorem banków komercyjnych realizuje założenia polityki monetarnej
- Bank stabilizujący – kontrolny – NBP na bieżąco steruje mechanizmami stabilizującymi politykę pieniężną w kraju; wpływa na poziom kursów walutowych, czyli cenę innych walut wyrażoną w krajowym pieniądzu

OBLIGACJA – papier wartościowy emitowany w serii, jest jednocześnie dokumentem, który zaświadcza, że emitent obligacji jest dłużnikiem posiadacza obligacji. Każda obligacja zawiera zobowiązanie emitenta wobec obligatariusza o spełnieniu określonego świadczenia, np. wypłaty odsetek, zwrotu pożyczki czy wykupu obligacji; ze względu na emitenta rozróżniamy następujące rodzaje obligacji przychodowych:

- Skarbowe – papiery wartościowe w przypadku których emitentem, odpowiedzialnym za zobowiązania z tego tytułu jest Skarb Państwa
- Komunalne – to wszystkie obligacje emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego
- Korporacyjne – obligacje, emitowane przez przedsiębiorstwa

OBRÓT ZORGANIZOWANY – obrót na rynku regulowanym lub w Alternatywnym Systemie Obrotu

ODSETKI – spłata płacona właścicielowi kapitału na jego użyczenie

OPCJA – rodzaj instrumentu pochodnego dający nabywcy opcji prawo (będące jednocześnie zobowiązaniem wystawcy opcji) do realizacji określonego świadczenia, zależnego od rodzaju opcji

OPCJA AMERYKAŃSKA – opcja umożliwiająca realizację uprawnień od dnia nabyci opcji do jej wygaśnięcia

OPCJA EUROPEJSKA – opcja umożliwiająca realizację uprawnień wyłącznie w dniu jej wygaśnięcia

OPROCENTOWANIE OBLIGACJI (KUPON) – wielkość wynagrodzenia dla nabywcy obligacji wyrażona jako procent wartości nominalnej obligacji; najczęściej jest wypłacane w regularnych odstępach czasu

OSZCZĘDZANIE – odkładanie i gromadzenie części bieżących wpływów finansowych, zwykle w regularnych odstępach czasowych, w celu zabezpieczenia się na przyszłość lub z myślą o konkretnej potrzebie finansowej

POPYT – wielkość informująca o zapotrzebowaniu zgłaszanym przez wszystkich uczestników rynku na dane dobro po określonej cenie

PODAŻ – ilość dobra, która może być dostarczona na rynku w określonym czasie i po określonej cenie przez wszystkie podmioty działające na nim

PORTFEL INWESTYCYJNY – zbiór wszystkich aktywów finansowych danego inwestora

PRAWO PODAŻY – podaż na dany towar lub usługę zwiększa się wraz ze wzrostem ceny (pod warunkiem, że inne czynniki pozostają niezmiennie)

PRAWO POPYTU - popyt na dany towar lub usługę maleje wraz ze wzrostem ich ceny (pod warunkiem, że inne czynniki pozostają niezmiennie)

PROCENT SKŁADANY – sposób oprocentowania wkładu pieniężnego, polegający na tym, że dochód z danego okresu (odsetki) jest doliczany do wkładu i procentuje wraz z nim w kolejnym okresie

PROSPEKT EMISYJNY – dokument w obszerny sposób opisujący spółkę, jej działalność, rynek, wyniki finansowe, czynniki ryzyka oraz podający szczegóły oferty publicznej papierów wartościowych

PUNKT PROCENTOWY – różnica pomiędzy dwoma wartościami podawanymi w procentach

REINWESTOWANIE – pozostawienie odsetek w banku na danej lokacie

REKOMENDACJA – opinia, wystawiana najczęściej przez dom maklerski, na temat określonego papieru wartościowego

RÓWNOWAGA RYNKOWA – sytuacja, w której oferowana ilość dobra przez stronę decydującą o podaży jest na tym samym poziomie, co wielkość zapotrzebowania na dane dobro, co ma wpływ na stronę kreującą popyt

RYNEK – ogół transakcji kupna oraz sprzedaży, a także warunków, w których one przebiegają

RYNEK KAPITAŁOWY – jest częścią rynku finansowego, na którym sprzedaje się i kupuje średnio- i długoterminowe aktywa finansowe (akcje, obligacje)

RYNEK NIEREGULOWANY (Alternatywny System Obrotu) – fragment rynku finansowego, niepodlegający regulacjom organu nadzorującego. Na tym rynku często obowiązują przepisy prawne o niższej randze niż ustawy, np. regulaminy giełd. W Polsce rynkiem nieregulowanym jest New Connect.

RYNEK PIENIĘŻNY – segment rynku finansowego, na którym dokonywane są transakcje krótkoterminowymi instrumentami finansowymi (bony skarbowe i komercyjne)

RYNEK PIERWOTNY – akcje oferuje emitent lub podmiot sprzedający je w jego imieniu

RYNEK REGULOWANY – jest działającym w sposób stały systemem obrotu instrumentami finansowymi dopuszczonymi do tego rynku, zapewniający inwestorom powszechny i równy dostęp do informacji rynkowej tym samym czasie przy kojarzeniu ofert nabycia i zbycia instrumentów finansowych oraz jednakowe warunki nabywania i zbywania tych instrumentów, zorganizowany i podlegający nadzorowi właściwego organu (KNF) na zasadach określonych w przepisach ustawy. Rynek regulowany na terytorium RP obejmuje:

- Rynek giełdowy
- Rynek pozagiełdowy

RYNEK TERMINOWY – zawierane są na nim transakcje tzw. instrumentami pochodnymi (transakcje forward, opcje, futur es)

RYNEK WALUTOWY – sprzedaje się na nim i kupuje obce waluty; odbywa się głównie przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych (waluty)

RYNEK WTÓRNY – rynek, na którym w transakcjach nie bierze udziału emitent, a akcje oferowane są przez pierwszego lub następnego właściciela

RYZIKO – prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia o skutkach negatywnych dla dotkniętego nim podmiotu

SKOK – Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa – para bank, który podlega przepisom prawa spółdzielczego; głównym celem ich funkcjonowania nie jest zysk, lecz zaspokojenie potrzeb jej członków

SPEKULOWANIE – zakup lub sprzedaż papierów wartościowych lub towarów w nadziei odsprzedania/odkupienia ich na tym samym rynku po wyższej/niższej cenie

SPLIT – zmniejszenie wartości nominalnej akcji

STOPA PROCENTOWA – rynkowy koszt kapitału / cena, którą płaci się za pożyczanie kapitału na określony czas; stopa procentowa może być: zmienna (oprocentowanie zmienne) lub stała (oprocentowanie stałe)

STRATEGIA INWESTYCYJNA – przyjęty plan działania dla osiągnięcia określonych celów inwestycyjnych

STRUKTURA POLSKIEGO SYSTEMU BANKOWEGO - jest dwuszczeblowa (bank centralny i banki komercyjne)

SWAP – transakcja wymiany różnego rodzaju korzyści, które – m.in. z uwagi na niedoskonałości rynku – różne podmioty mogą osiągać po różnym koszcie

SYSTEM FINANSOWY – konfiguracja norm prawnych, instytucji finansowych i kredytowych oraz instrumentów finansowych, w ramach której dokonuje się gromadzenie i podział środków pieniężnych. Może być zbudowany alternatywnie w oparciu o rynki finansowe (przedmiotem obrotu są instrumenty finansowe) lub system bankowy

TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH (TFI) - podmiot odpowiedzialny za utworzenie funduszu, reprezentowanie go wobec osób trzecich oraz zarządzanie nim czyli wykonywaniem wszelkich działań koniecznych dla funkcjonowania funduszu, takich jak podejmowanie decyzji inwestycyjnych i ich realizacja, prowadzenie księgowości funduszu oraz prowadzenie rejestru uczestników

UJĘCIE NOMINALNE – przedstawienie pewnej wielkości w cenach bieżących, które nie biorą pod uwagę zjawiska inflacji (gdy w gospodarce panuje inflacja, za określoną kwotę pieniędzy można kupić mniej towarów)

UJĘCIE REALNE – przedstawienie pewnej wielkości w cenach stałych, które biorą pod uwagę zjawisko inflacji

WARTOŚCI AKCJI – rozróżniamy trzy podstawowe rodzaje wartości akcji:

- Wartość nominalna – cena jednostkowa akcji, którą uzyskujemy dzieląc wielkość kapitału zakładowego spółki przez ilość wyemitowanych akcji
- Wartość emisyjna – cena, po jakiej sprzedawane są emitowane akcje. Może być wyższa lub równa wartości nominalnej i jest ustalana przez emitenta
- Wartość rynkowa – cena kupna/ sprzedaży danej akcji na giełdzie

WIBID – Warsaw Interbank Bid Rate – roczna stopa procentowa, jaką banki płacą za środki przyjęte w depozyt od innych banków (na rynku międzybankowym)

WIBOR – Warsaw Interbank Offered Rate – roczna stopa procentowa, po jakiej banki gotowe są pożyczyć środki innym bankom (na rynku międzybankowym)

Od kwietnia 2014 roku Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu banknoty 10, 20, 50, 100 złotych ze zmodernizowanymi zabezpieczeniami.

Banknot o nominale 200 zł obecnie pozostaje bez zmian.

Wszystkie dotychczasowe banknoty pozostają ważne bezterminowo.